

**ХУЛОСАИ НИҲОИ ШУРОИ ДИССЕРТАЦИОНИИ 6D.KOA-004
НАЗДИ ДОНИШГОҲИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН
АЗ РӮЙИ ДИССЕРТАСИЯ БАРОИ ДАРЁФТИ
ДАРАЧАИ ИЛМИИ НОМЗАДИ ИЛМ**

Парвандай аттестатсиони № _____
Қарори Шурои диссертационӣ аз 16.09.2023, №20

Барои сазовор донистани Қаландарзода Насибуллои Маҳмадсаид, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.10 – Менечмент, маркетинг ва нархгузорӣ (менечмент).

Диссертасияи Қаландарзода Насибуллои Маҳмадсаид дар мавзуи “Такмили механизми иқтисодии истифодабарии сарфакоронаи захираҳои об (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон)” барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.10 – Менечмент, маркетинг ва нархгузорӣ (менечмент) санаи 30 июни соли 2023 бо суратмаҷлиси №18 Шурои диссертационии 6D.KOA-004 назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, кӯчаи Буни Ҳисорак), ки дар асоси фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 декабря соли 2021, таҳти №350 таъсис дода шудааст, барои ҳимоя қабул карда шуд.

Довталаби дараҷаи илмӣ Қаландарзода Насибуллои Маҳмадсаид, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон, 12 декабря соли 1990 дар деҳаи Кабкрези ноҳияи Файзобод таваллуд шудааст. Соли 2008 ба Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, факултети иқтисод ва идора аз рӯи ихтисоси иқтисод ва идораи комплекси агросаноатӣ дохил шуда, соли 2013 онро бо ихтисоси иқтисодчӣ- менечер хатм намудааст. Аз соли 2016 то ҳол дар вазифаи асистенти кафедраи иқтисод ва идораи комплекси агросаноатии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон фаъолият менамояд.

Диссертасия дар кафедраи иқтисод ва идораи комплекси агросаноатии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон иҷро шудааст.

Роҳбари илмӣ: Тағоев Ҷамаҳон Ҳамроевич – номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсент, мудири кафедраи иқтисод ва идораи комплекси агросаноатии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон.

Муқарризони расмӣ:

Муҳаббатов Ҳолназар Муҳаббатович - доктори илмҳои география, профессори кафедраи методикаи таълими география ва туризми Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ;

Махмудов Бахридин Нуриддинович – номзади илмҳои иқтисодӣ, ичроқунандаи вазифаи дотсенти кафедраи назарияи иқтисодии Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ.

Муассисаи пешбар – Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон муқаррар гардидааст. Тақризи муассисаи мазкур аз ҷониби номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсент Урумбаева Нигина Абдумуҳторовна навишта шуда, дар ҷаласаи кафедраи иқтисоди корхонаҳо ва соҳибкории Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон (бо суратҷаласаи гайринавбатии №1, аз 26.08.23) муҳокима гардида, аз ҷониби Ректори Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон, номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсент Абдуалимзода Ҳ.А. аз 28-уми августи соли 2023 тасдиқ шудааст.

Муассисаи пешбар дар тақризи худ қайд кардааст, ки натиҷаҳои диссертатсия аз асосноккунӣ ҷанбаъҳои назариявӣ ва методологии ташаккул ва рушди механизми иқтисодии идоракунӣ захираҳои об ва таҳияи пешниҳодҳои мушахҳас оид ба тақмили самтҳои асосии таъмини истифодабарии сарфакоронаи захираҳои об дар Ҷумҳурии Тоҷикистон иборат мебошад.

Диссертатсияи Қаландарзода Насибуллои Маҳмадсаид ҳамчун кори илмии ба анҷомрасида маҳсуб ёфта, таркиб ва соҳтори он бо тавсияву асосноккунӣ дар сатҳи баланди илмӣ - назариявӣ навишта шудааст. Баъзе аз муқаррароти натиҷаҳои таҳқиқотро дар фаъолияти Вазорати энергетика ва захираҳои оби Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин идораи беҳдошти замин ва обёрии Агентии беҳдошти замин ва обёрии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон истифода бурдан мумкин аст.

Гуфтаҳои овардашуда аз он шаҳодат медиҳанд, ки диссертатсияи Қаландарзода Насибуллои Маҳмадсаид дар мавзуи “Тақмили механизми иқтисодии истифодабарии сарфакоронаи захираҳои об (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон)” бо талаботи бандҳои 32-37 “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ”, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ тасдиқ гардидааст, мутобиқ ва ҷавогӯй буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.10 - Менечмент, маркетинг ва нархгузорӣ (менечмент) мебошад.

Автореферат ва мақолаи илмӣ ба табъ расидаи унвонҷӯ таркиб ва муҳтавои асосии диссертатсияро дарбар гирифта, натиҷаҳои таҳқиқотро ҳамчун дастоварди нави илмӣ ҳисобидан мумкин аст.

Муҳимтарин интишороти муаллиф доир ба мавзуи диссертатсия:

А) Мақолаҳое, ки дар маҷаллаҳои такризшаванд ҷоп шудаанд:

[1-М].Қаландарзода Н.М. Организационные вопросы управления водными ресурсами в странах бассейна Аральского моря// Вестник ТНУ-Душанбе, 2016.-№ 2/4 (204).-стр. 129-135.

[2-М].Қаландарзода Н.М. Водные ресурсы как фактор регионального развития //Экономика Таджикистана – Душанбе, 2019.- № 2.- С. 41-46.

[3-М].Қаландарзода Н.М. Некоторые вопросы рационального использования водных ресурсов в Республике Таджикистан // Вестник ТНУ -Душанбе, 2022.-№ 3 - стр.94-99.

[4-М].Қаландарзода Н.М. Арзёбии вазифаҳои идоракуни обистифодабарӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон //Паёми ДМТ, баҳши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. –Душанбе, 2023. - №4/1- С.120-127.

[5-М].Қаландарзода Н.М. Самтҳои асосии истифодаи сарфакоронаи захираҳои об дар Тоҷикистон //Паёми ДМТ, баҳши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. –Душанбе, 2023. - №5- С.138-146, (ҳаммуаллифӣ).

Б) Мақолаҳое, ки дар дигар нашрияҳо ҷоп шудаанд:

[6-М].Қаландарзода Н.М. Ҷорикуни системаҳои амалиётӣ, коркард ва додугирифти итилоот бо воситаи технологияҳои иттилоотӣ /Маводи конфронси ҷумҳуриявии илмию амалий дар мавзуи “Хукумати электронӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: ҳолат ва дурнамои рушд”, (10-11/11. 2015.). - Душанбе, ДМТ, 2015.- С. 95-98. (ҳаммуаллифӣ).

[7-М].Қаландарзода Н.М. Основные принципы и факторы оптимизации структуры управления водным хозяйством / Матер.респуб. научно-практ. конф. «Перспективные направления развития государственно-частного партнерства в РТ», (28.02.17.). - Душанбе, 2017 г.- С.183-186.

[8-М].Қаландарзода Н.М. Теоретические аспекты совершенствования механизма управления водным хозяйством / Матер.респуб. научно-практ. конф. на тему «Управление развитием человеческих ресурсов в современных условиях: концепции, тенденции и вызовы», (27.10.16.). - Душанбе, 2017.- С.334-336.

[9-М].Қаландарзода Н.М. Оценка структуры и функции управления водным хозяйством/ Матер.респуб. научно-теорет. конф. «Актуальные проблемы развития современного предпринимательства в РТ», (20/21.10.17.). - Душанбе, 2017.- С.141-143.

[10-М].Қаландарзода Н.М. Управление водными ресурсами: компоненты, задачи и индикаторы / Матер.респуб. научно-практ. конф. на тему: «Инновационное обеспечение устойчивого развития сельского хозяйства», (25.04.18.).- Душанбе, 2018.- С. 100-102.

[11-М].Каландарзода Н.М. Управление питьевым водоснабжением /Матер.респуб. научно-теорет. конф. профессорско– преподавательского состава и сотрудников ТНУ, посвященной Международному десятилетию действия «Вода для устойчивого развития, 2018-2028 годы», «Году развития туризма и народных ремесел», «140-ой годовщине со дня рождения Героя Таджикистана Садриддина Айни» и «70-ой годовщине со дня создания Таджикского национального университета». - Душанбе, 2018.- С. 187-188.

[12-М].Каландарзода Н.М. Проблемы совершенствования механизма управления водным хозяйством Республики Таджикистан в современных условиях / Матер. респуб.научно-практ. конф. на тему: «Инновационно-результативный фактор связи науки с производством», (10.11.19.). - Душанбе, 2019.- С. 216-223.

[13-М].Каландарзода Н.М. Инновационные подходы оптимизации структуры и функций управления водным хозяйством /Матер. межд.научно-практ. конф. на тему «Индустриализация страны и обеспечение устойчивого развития экономики», (27.02.20.). -Душанбе, 2020.- С.385-387.

[14-М].Каландарзода Н.М. Основные направления рационального использования водных ресурсов в регионе / Матер. межд. научно-практ. конф. на тему «Реализация целей устойчивого развития: зарубежная и национальная практика», (13.10.20).- Душанбе, 2020.-С.440-447.

[15-М].Қаландарзода Н.М. Мушкилоти беҳтаргардонии сохтор ва вазифаҳои идоракуни хоҷагии оби Ҷумҳурии Тоҷикистон /Маводи конф. байнал. илмию амали дар мавзуи «Масоили саноатиқунонии истеҳсолоти аграрӣ», (25.02.21).-Душанбе, 2021.- С.171-175.

[16-М]. Қаландарзода Н.М. Ҳусусиятҳои табиию хоҷагидорӣ ва омилҳои ба истифодай захираҳои обӣ таъсирбахш /Маводи конф. чумхур. илмию амали дар мавзуи «Дурнамои рушди менечмент ва маркетинг дар шароити иқтисодиёти рақамӣ», (22 ноября соли 2022). - Душанбе, 2022.- С. 117-129, (ҳаммуаллифӣ).

Ба автореферати диссертатсия тақризҳо ворид шудаанд:

1. Пиризода Ҷ.С. – доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор, академики АИҚТ, директори институти иқтисодиёт ва таҳқиқи системавии рушди кишоварзии АИҚТ бо чунин эродҳо:

- хуб мешуд, агар таҷрибаи хориҷӣ доир ба истифодай самараноки об бо далелҳои рақамӣ исбот мешуданд;

- дар баъзе мавридҳо мураккабиҳо дар фаҳмиши баъзе категорияҳои иқтисодӣ, ки бо забони тоҷикӣ тарҷума шудаанд, ба назар мерасанд.

2. Ҳамроев Ф.М. – доктори илмҳои иқтисодӣ, профессори кафедраи иқтисодиёт ва логистикаи нақлиётии Донишгоҳи давлатии техники ба номи академик М.С. Осими бо чунин эродҳо:

-дар Расми 5. - Сохтори таъминоти илмӣ ва иттилоотии механизми иқтисодии идоракуни истифодабарии сарфакоронаи захираҳои об дар ҷумҳурӣ оварда шудааст. Агар дар механизми номбурда нишондиҳандаҳои омори расмӣ ба назар гирифта мешуданд, дараҷаи эътиимоднокии он бамаротиб боло мерафт.

3. Ҳочаев П.Д. – доктори илмҳои иқтисодӣ, профессори кафедраи иқтисодиёти ҷаҳони Донишгоҳи давлатии тиҷоратии Тоҷикистон бо чунин эродҳо:

-хуб мешуд, ки агар муаллиф омилҳои ба истифодаи сарфакоронаи захираҳои обӣ таъсирбахшро ба ғуруҳҳо ҷудо карда, дар шакли ягон расм пешниҳод мекард.

-дар автореферат ҳисоби самаранокии иқтисодӣ аз ҷорабинҳои пешниҳодгардида нишон дода нашудааст.

4. Асоев Б.Х. – номзади илмҳои иқтисодӣ, декани факултети иқтисодиёти рақамиӣ ва зеҳни сунъии Донишкадаи технология ва менечменти инноватсионӣ дар шаҳри Кӯлоб бо чунин эродҳо:

- новобаста аз он ки дар аксари маврид масъалаи бо оби нушоқӣ таъмин намудани аҳолиро унвонҷӯ баррасӣ кардааст, аммо таҳлил накардааст, ки ҳиссаи аҳолии бо оби тозаи нушоқӣ таъминбуда дар ҳар як минтақаи Ҷумҳурии Тоҷикистон чӣ қадар аст.

- беҳтар мебуд, агар дар таҳқиқоти илмӣ муаллиф самаранокии амалигардонии тавсия ва пешниҳодҳои ҳудро оид ба такмили механизми иқтисодии идоракуни истифодабарии сарфакоронаи захираҳои об муайян мекард.

Ҳамаи тақризҳо мусбат буда, қисме аз эродҳо ҳусусияти тавсияйӣ доранд.

Интиҳоби муқарризони расмӣ бо пешниҳоди комиссияи ташхисии Шӯрои диссертационӣ, инчунин бо мавҷудияти салоҳият ва мавқеи устувори онҳо дар доираи таҳқиқи масъалаҳои такмили механизми иқтисодии истифодабарии сарфакоронаи захираҳои об (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон), мавҷудияти интишороти онҳо дар соҳаи мазкур ва қобилияти баҳодиҳӣ ба аҳамияти илмию назариявии диссертасия, ҳамчунин бо розигии шахсии муқарризон барои пешниҳоди тақриз тасдиқ шудааст.

Интиҳоби муассисаи пешбар бо он асоснок карда шудааст, ки Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон дар самти таҳқиқоти илми даҳлдор шинохташуда буда, имконоти баҳои воқеӣ додан ба арзиши илмӣ ва амалии диссертасияро дорад.

Шураи диссертационӣ қайд менамояд, ки аз тарафи довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ дар асоси таҳқиқоти илмӣ:

- муқаррарот оид ба мағхуму моҳияти захираҳои обӣ тақвият дода шуда, нақши омили об дар рушди иҷтимоиву иқтисодии ҷумҳурӣ ва манотики он ҳамчун омили таъсирбахши соҳаҳои фаъолияти субъектҳои ҳочагидорӣ ва таъминкунандай рушди устувори иқтисодиёт асоснок гардида, унсурҳои ба мағхумҳои нерӯи обӣ, истифодабарии сарфакоронаи захираҳои обии ҷумҳурӣ ва минтақаҳои он алоқаманд, **муайян шуданд**;

- хусусиятҳо, принсипҳо, омилҳо ва фишангҳои мавҷудаи механизми истифодабарии сарфакоронаи захираҳои об муайян ва механизми номбурда ҳамчун маҷмуи ҷорабиниҳои ташкилӣ, иқтисодӣ, экологӣ, ҳуқуқӣ, техникию технологӣ ва тарбиявӣ ба мақсади таъмини нигоҳдорӣ ва барқароркуни нерӯи обию захиравии ҷумҳурӣ аниқ карда шуда, фишангҳои мавҷудаи танзими раванди истифодабарии сарфакоронаи об бо назардошти таҷрибаи ҳориҷии ташаккул ва рушди механизми иқтисодии идоракуни истифодабарии сарфакоронаи захираҳои об **таҳқиқ гардидаанд**;

- ҳолати истифодабарии захираҳои об дар ҷумҳурӣ ва минтақаҳои он ва дар бахшҳои гуногуни иқтисодиёти миллӣ бо назардошти тақсимоти нобаробари ҳудудӣ ва солонаи захираҳои об, пастшавии сифати об дар объектои об, нишондиҳандаҳои баланди вазни қиёсии обистифодабарӣ дар қишоварзию саноат ва барои эҳтиёҷоти майшӣ, афзоиши зиёни иқтисодӣ аз ифлоскуни объектои об **арзёбӣ шудаанд**;

- дар асоси таҳлили усулҳои баҳодиҳии иқтисодии арзиши захираҳои об дар доираи барқароркунӣ ва ҳифзи нерӯи захираҳои оби ҷумҳурӣ ва манотики он, ҳолати истифодабарии миқдорӣ ва сифатии захираҳои обӣ дар бахши воқеии иқтисодиёти ҷумҳурӣ, аз ҷумла дар соҳаҳои саноату қишоварзӣ **баҳодиҳӣ шудааст**;

- самтҳои асосии истифодабарии сарфакоронаи захираҳои обии ҷумҳурӣ (такмили механизми иқтисодии идоракуни обистифодабарӣ, гайримарказонидани идоракуни давлатӣ ва гузаштан аз усули мустақами идоракунӣ ба сатҳи минтақавии идоракунӣ, ҳудуди идоракуни давлатии захираҳои обии минтақа қарор додани ҳавзаҳои обҷамъкунӣ, соҳтору ҷузъҳои асосии механизми обистифодабарии сарфакорона) ошкор ва усулҳои заминавии ҳисобкуни меъёрҳои пардохтҳо дар истифодабарии захираҳои обӣ **муайян шудааст**;

- пешниҳодҳо оид ба такмили механизми иқтисодии идоракуни истифодабарии сарфакоронаи захираҳои об дар ҷумҳурӣ (минтақаҳои он), аз ҷумла усули баробаркуни пардохтҳо барои истифодабарии об бо назардошти сифати об дар асоси қоида (концепсия)-и ҳароҷотӣ ва

рентавии баходиҳии арзиши захираҳои об ҳангоми ташаккули бозори танзимшавандай об бо мақсади беҳдошти самаранокии истифодабарии захираҳои обии ҷумхурӣ таҳия ва пешниҳод шудааст.

- исбот карда шудааст, ки тавозуни хочагии об мавҷудияти захираҳои об ва имконияти истифодаи захираҳои мазкурро дар назар дошта, афзоиши таъсироти омилҳои дохилӣ ва берунӣ, иқтидорҳои рушди соҳаҳои нисбатан обхарҷунаандай иқтисодиёти мамлакатро муайян ва ба нақша мегирад. Дар кори илмӣ натиҷагири шудааст, ки нигоҳдории ҳамешагии тавозуни захираҳо ва талабот истифодаи усуљои гуногуни таъсир ба захираҳои обро пешбинӣ мекунанд, ки аз инҳо иборатанд: техникӣ, меъёрию ҳуқуқӣ, маъмурӣ ва иқтисодӣ. Асоси усуљои зикргардидаро равишҳои комплексӣ ва ҳамгиришудаи идораи захираҳои об ташкил медиҳанд.

- фарзияни таҳқиқот аз пешниҳоди Ҷумҳурии Тоҷикистон дар СММ оид ба эълон доштани солҳои 2018-2028 Даҳсолаи байнамилалии амал «Об барои рушди устувор», Конститутсия Ҷумҳурии Тоҷикистон, «Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030», Кодекси оби Ҷумҳурии Тоҷикистон, Қонуни ҶТ «Дар бораи ҳифзи муҳити атроф», «Консепсияи истифодабарии сарфакорона ва ҳифзи захираҳои обӣ дар ҶТ», «Стратегияи рушди бахши об дар Тоҷикистон» ва дигар барномаҳои соҳавию байнисоҳавӣ оид ба истифода ва ҳифзи захираҳои обӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бармеояд, ки мақсади ниҳоии ҳама ҳучҷатҳои номбурда истифодаи сарфакоронаи захираҳои обии ҷумхурӣ дар ҳама сатҳу доираҳои обистифодабарӣ мебошад. Аз ин хотир, ҳадафи таҳқиқоти диссертационӣ - омузиш ва тақвияти муқаррарот оид ба асосҳои назариявӣ ва методологии ташаккул ва рушди механизми идоракуни захираҳои обӣ, таҳияи пешниҳодҳо оид ба истифодаи сарфакоронаи захираҳои обии ҷумхурӣ ва минтақаҳои он дар асоси такмили механизми иқтисодии идоракуни обистифодабарӣ қарор дода шудааст.

Аҳамияти назариявии таҳқиқоти мазкур бо он асоснок карда мешавад, ки дар он:

- асосҳои назариявию усулии таҳқиқотро, ки таҳқиқотҳои бунёдии илмии муҳаққиқони классикии илми иқтисодиёт, таҳқиқотҳои донишмандони ватанӣ ва хориҷӣ, аз он ҷумла олимони рус дар бахши таҳқиқоти макроиқтисодӣ, ҳамчунин, таҳқиқотҳо дар соҳаи иқтисодиёти минтақавӣ, иқтисод ва идораи хочагии ҳалқ, иқтисодиёт ва истифодабарии захираҳои табии ва ҳифзи муҳити зист ташкил медиҳанд, омӯхта шудаанд ва муаллиф илман асоснок намудааст, ки механизми самараноки ҳавасмандкунонии ихтизори ифлосшавии захираҳои об ба истифодаи усуљои иқтисодӣ ва маъмурӣ таъсиррасонӣ дар якҷоягӣ бо

дастгирии давлатии обистифодабарандагон, ичрокунандагони чорабиниҳо ва бизнеси хусусӣ оиди ҳифз ва истифодаи сарфакоронаи об асос ёфтааст;

-дар рисола ба мақсади муайянкуни механизмҳо ва самтҳои истифодабарии самараноки захираҳои об схемаи соҳтори вазифавии захираҳои обро тасвир, қоидаҳои асосии обистифодабарии сарфакоронаро таҳқиқ, истеъмолкунандагони захираҳои обро таснифу тавсиф, ҷанбаъҳо ва тамоюлҳои рушди сарфакоронаи обистифодабарӣ ошкор карда шудаанд;

-услубу нишондигандагои арзёбии самаранокии иқтисодии истифодаи захираҳои об дар ҷумҳурӣ тавсифу гурӯҳбандӣ карда шудаанд;

- вобаста ба предмети таҳқиқот ҳангоми коркард ва таҳлили рақамҳо ва падидаҳои иқтисодӣ усулҳои таҳқиқотии мағҳумию мантиқӣ, монографӣ, ҳисобиу конструктивӣ, сотсиологӣ, анализу синтез, иқтисодию оморӣ истифода шуданд:

- аҳамияти назариявии таҳқиқот, ки аз натиҷаҳои назариявӣ ва тавсияҳои методии дар раванди таҳқиқоти диссертационӣ бадастомада иборат мебошанд, дар раванди гузаронидани таҳқиқоти илмӣ, банақшагирӣ ва муайян намудани дурнамои бехсозии ҳолати истифодабарии сарфакоронаи захираҳои оби ҳудудҳо бо назардошти маҳсусиятҳои минтақавии онҳо истифода бурда ҳоҳанд шуд;

Аҳамияти натиҷаҳои бадастовардаи довталаби дараҷаи илмӣ дар амалия, ҷунин тасдиқ мегардад:

- муқаррароти асосӣ ва натиҷаҳои илмию пешниҳодоти дар кори диссертационӣ бадастомада барои баландбардории истифодабарии сарфакоронаи захираҳои оби ҷумҳурӣ ва минтақавӣ ҳамчун асосҳои назариявиу услубӣ ҳизмат ҳоҳанд кард. Коркардҳои пешниҳодкардаи муаллиф имконият медиҳанд, ки донишҳои илмӣ оид ба захираҳои оби ҷумҳурӣ ва минтақавӣ, аз ҷумла истифодаи сарфакоронаи захираҳои об баҳодиҳӣ ва дурнамои карда шаванд.

Натиҷаҳои асосии таҳқиқот, ҳулосаҳои илмӣ ва пешниҳодҳои амалии аз рӯйи натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсия бадастоварда имконият медиҳанд, ки беҳдошти самаранокии истифодабарии захираҳои оби минтақа, барқароркунӣ ва ҳифзи онҳо таъмин карда шаванд. Татбиқи пешниҳодҳо оид ба такмили фишангҳои иқтисодии идоракуни истифодабарии об баландбардории самаранокии фаъолияти ҳочагии об дар минтақа нигаронида шудаанд. Ҳамчунин, натиҷаҳои кори диссертационӣ имконият медиҳанд, ки стратегияи илмию асосноки истифодаи сарфакорона, ҳифз ва барқароркуни захираҳои оби минтақа бо мақсади таъмини рушди устувори онҳо таҳия карда шаванд.

Тахияҳои илмии диссертант, натиҷаҳои кор оид ба истифодабарии сарфакоронаи захираҳои оби минтақа ба сифати матолиби таълимӣ ҳангоми омодасозии донишҷӯёни таҳассусҳои иқтисодӣ, дар ҷараёни таълим ҳангоми омузиши фанҳои “Иқтисодиёти истифодабарии сарватҳои табиӣ”, “Иқтисодиёти кишоварзӣ”, “Рушди босуботи иқтисодиёт” дар Донишгоҳи миллии Тоҷикистон мавриди истифода қарор дода шудаанд.

-натиҷаҳои таҳқиқоти методиву назариявии гузаронидашуда метавонанд дар оянда ҳамчун пояи маълумотӣ барои таҳқиқотҳо, коркард ва таҳияи барномаҷо ва ҳуччатҳои меъёрию ҳуқуқии ташаккул ва рушди механизми идоракуни захираҳои обӣ, таҳияи пешниҳодҳо оид ба истифодаи сарфакоронаи захираҳои обии ҷумҳурӣ ва минтақаҳои он дар асоси такмили механизми иқтисодии идораи обистифодабарӣ қумак расонанд. Пешниҳод ва тавсияҳои дар диссертатсия коркардашуда метавонанд дар корхонаҳо ва ҳочагиҳои кишоварзӣ ва дигар субъектҳои обистифодабарандай ҷумҳурӣ ва минтақавӣ ҳамчун дастурамал ва дурнамо истифода шаванд.

Баррасии эътиимонкии натиҷаҳои таҳқиқ нишон доданд, ки:

- **ғоя** дар асоси муқаррароти эътирофшудаи илми иқтисодӣ дар самти истифодаи сарфакоронаи захираҳои обии ҷумҳурӣ ва минтақаҳои он бо маводҳои маҷаллаҳои маҳсуси соҳавӣ, инчунин маълумоти маводи Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати саноат ва технологияҳои нави Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳамчунин барномаҳои давлатӣ, минтақавӣ ва соҳавии ҷумҳурӣ, натиҷаҳои пурсиҳҳои роҳбарони субъектҳои обистифодабаранда ва бо истифодаи усулҳои системавии ҳалли мушкилот мувофиқ мебошад;

- **назарияи асосӣ ва таҳлилҳо** бо Паёмҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои то солҳои 2030, барномаҳои миёнамуҳлати рушди иқтисодӣ-иҷтимоии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Стратегияи рушди саноат дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030, Барномаи амнияти озукавории Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2020-2024, Пешниҳоди Ҷумҳурии Тоҷикистон дар СММ оид ба эълон доштани солҳои 2018-2028 Даҳсолаи байналмилалии амал «Об барои рушди устувор», Конститутсия Ҷумҳурии Тоҷикистон, “Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030”, Кодекси оби Ҷумҳурии Тоҷикистон, Қонуни ҶТ “Дар бораи ҳифзи муҳити атроф”, “Консепсияи истифодабарии сарфакорона ва ҳифзи захираҳои обӣ дар ҶТ”, “Стратегияи рушди бахши об дар Тоҷикистон” ва дигар барномаҳои

соҳавиу байнисоҳавӣ оид ба истифода ва ҳифзи захираҳои обӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон асоснок карда шудааст;

- истифодаи ғояи асосии диссертатсия ба ақидаи олимони классикии соҳаи иқтисодиёт, омузиши асарҳои олимони ватаниву хориҷӣ, таҷрибай пешқадами давлатҳои хориҷӣ дар самти таҳқиқот ва арзёбии истифодаи сарфакоронаи захираҳои обии ҷумҳурӣ ва минтақаҳои он такя мекунад;

-коркарди тавсияҳои илман асоснок: 1)Дар рисола натиҷагириӯ шудааст, ки ҳангоми таҳлили масъалаҳои истифодаи сарфакоронаи захираи об мувоғики мақсад аст, ки равиши минтақавӣ истифода бурда шавад. Ин имконият медиҳад ташкили ҳудудии истифодаи табиат бо соҳтори ҳудудии иқтисодиёт дар асоси самаранокии онҳо ва рушди устувор дар якчоягӣ баррасӣ карда шавад; 2)Таҳлили механизми ҷории иқтисодии идораи истифодаи об нишон медиҳад, ки бисёр ҷузъҳои он то имрӯз ташкил карда нашудаанд, баъзеи онҳо коркарди иловагии ҷиддиро меҳоҳанд. Самтҳои асосии обиистифодаи сарфакорона дар доираи равиши барномавию мақсаднок аз ҷониби диссертант дар рисола пешниҳод гардидааст, ки метавонанд зиддиятҳои бамиёномадаро аз байн баранд ва ба ташаккули механизми иқтисодии обиистифодабарии сарфакорона мусоидат намоянд; 3) Дар асоси таҳлили таҷрибаи хориҷии идораи захираҳои об дар рисола натиҷагириӯ шудааст, ки ки дар соҳаи идораи захираҳои об ба минтақаҳо салоҳиятҳои васеъ дода шаванд, ҳамчунин ҳангоми таҳияи қарорҳои идорӣ маҳсусиятҳои минтақавии истифодаи об бояд дар назар дошта шаванд, зеро ҳар як минтақаро мумкин аст ҳамчун низоми маҳсуси экологијо иқтисодие, ки дар он захираҳои об дар доираи ҳавзаи муайянни дарё ташаккул ёфтааст, мавриди назар қарор дод; 4)Истифодаи сарфакоронаи захираҳои об ин низоми ҷорабиниҳои механизми иқтисодии идораи истифодаи об мебошад. Низоми мазкур бояд ба минтақаи алоҳида ба таври пурра мутобиқ кунонида шавад. Дар рисола нақша-ҷорабиниҳои таъмини илмӣ ва иттилоотии механизми иқтисодии идоракунии обиистифодабарии сарфакорона дар ҷумҳурӣ коркард шудааст, ки амалишавии онҳо ба тақмили механизми иқтисодии идоракунии обиистифодабарии сарфакорона дар ҷумҳурӣ метавонад мусоидат намояд; 5) Диссертант ташкили низоми самараноки пардохтҳоро тавассути ташкили агентии минтақавию ҳавзвиро пешбинӣ мекунад, ки амалисозии он идоракунии захираҳои об ба истифодаи сарфакоронаи онро дар сатҳи ҷумҳурӣ ва минтақаҳо бо назардошти манфиатҳои соҳибмулк (давлат) ва истифодабарандагони об таъмин менамояд, таҳия гардидаанд.

Саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмӣ дар он зохир мегардад, ки:

- дар ҳама марҳилаҳои диссертатсия, дар иҷрои нақшай таҳқиқот, асосноккунӣ, ҷамъоварӣ, коркарди маводи назариявӣ ва методӣ муаллиф мустақилона кору фаъолият намудааст;
- муқаррароти асосии назариявӣ ва амалии таҳқиқоти диссертационӣ дар шакли маъруза ва мақолаҳо дар конференсияҳову семинарҳои илмӣ ва илмию амалии байнамилалӣ ва ҷумҳуриявӣ дар давраи солҳои 2015-2022 пешниҳод ва баррасӣ шудаанд;
- натиҷаҳо ва нуқтаҳои алоҳидаи кори диссертационӣ дар таҷрибаи фаъолияти ҳоҷагидории субъектҳои обистифодабарандай ҷумҳурӣ дар амал татбиқ шудаанд, ки бо санадҳои мувоғиқ тасдиқ гардидаанд.
- муқаррароти асосии диссертатсия дар 16 кори илмии муаллиф, аз ҷумла дар 5 мақолаи дар маҷалла ва нашрияҳои тақризшавандай КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба табъ расидаанд;

Диссертатсия аз муқаддима, се боб, хулоса ва тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳо, рӯйхати адабиёт иборат аст. Матни кори илмӣ дар 187 саҳифаи компьютерӣ чоп шуда, дорои 6 ҷадвал, 9 расм ва 1 диаграмма мебошад.

Дар маҷlis аз 16 сентябри соли 2023 шурои диссертационӣ барои сазовор донистани Қаландарзода Насибуллои Маҳмадсаид ба дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.10 - Менечмент, маркетинг ва нархгузорӣ (менечмент) қарор қабул намуд. Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар шурои диссертационӣ 15 нафар иштирок доштанд, аз ҷумла 5 нафар оид ба таҳассуси диссертатсияи баррасишаванда. Аз 15 нафар иштирокдоштагон дар маҷlis, ки ба шуро шомил буданд, овоз доданд: тарафдор - 15 нафар, муқобил - нест, бюллетенҳои беэътибор - нест.

Раиси шурои диссертационӣ,
доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор

Усманова Т.Ҷ.

Котиби илмии шурои диссертационӣ,
доктори илмҳои иқтисодӣ, доцент

Шамсов И.С.